

Remissvar

2026-095

2026-06-01

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Belägg för broms (SOU 2026:20)

Fi2026/00577

BEDÖMNING

Konjunkturinstitutet har granskat remissen och avstyrker förslaget i avsnitt 8.1.1 om införande av en avgift för kommunala skattehöjningar och en premie för skattesänkningar. Konjunkturinstitutet anser att utredningens direktiv inte tydligt motiverar varför kommunernas skattesatser bör sänkas. Är målet att stärka de offentliga finanserna, öka effektiviteten i kommunsektorn eller att sänka skatten på arbete? Dessa mål sammanfaller inte nödvändigtvis, vilket försvårar bedömningen av om de föreslagna åtgärderna är ändamålsenliga eller om syftet kan uppnås mer effektivt med andra styrmedel.

Konjunkturinstitutet delar bedömningen att beskattning av arbetsinkomster, vilket den kommunala inkomstskatten är en del av, har negativa samhällsekonomiska effekter genom att påverka arbetsutbudet. Det är dock inte uppenbart att sänkta kommunala skattesatser är det mest ändamålsenliga verktyget för att uppnå lägre beskattning av arbetsinkomster. Som utredningen påpekar har jobbskatteavdraget en dämpande effekt på beskattningen av arbetsinkomster. Det finns därmed redan ett verktyg, med vilket staten kan motverka de negativa effekterna av höga kommunala skattesatser. Det är mot den bakgrunden oklart varför ytterligare ett styrmedel behövs för att sänka skatten på arbetet.

För att kunna bedöma om förslaget är motiverat behöver regeringen tydliggöra vilket problem som ska lösas och varför just de föreslagna styrmedlen är att föredra framför alternativa åtgärder. Utan en sådan precisering riskerar analysen att fokusera på instrumentens utformning snarare än på deras ändamålsenlighet och faktiska syfte.

Mot den bakgrunden avstyrker Konjunkturinstitutet också förslaget som avser förändringar av jobbskatteavdraget (avsnitt 8.1.2). Konjunkturinstitutet anser att jobbskatteavdragets dämpande effekt av skattehöjningar är önskvärd. Konjunkturinstitutet anser också att det är rimligt att strukturella frågor, som avvägningen mellan skatteinkomster och arbetsutbud, i huvudsak sköts på statlig nivå genom till exempel jobbskatteavdraget, snarare än genom indirekt styrning av kommunerna.

Övriga synpunkter

Behovet av disaggregerad analys

Utredningen utgår i sina analyser från kommunsektorn som helhet, trots att den själv tydligt redovisar att sektorn präglas av betydande strukturell heterogenitet. Kommuner och regioner skiljer sig väsentligt åt i fråga om skattekraft, demografisk utveckling, kostnadsstruktur och finansiellt handlingsutrymme. Dessa skillnader har enligt utredningen stor betydelse för beslut om skattesats och för möjligheten att anpassa verksamheten över tid.

Mot denna bakgrund framstår det som en metodologisk svaghet att konsekvensanalysen av förslagen i huvudsak genomförs på en aggregerad nivå. Analysen beaktar i begränsad utsträckning hur reformernas effekter kan variera mellan olika typer av kommuner och regioner, exempelvis mellan kommuner med stark respektive svag skattekraft, växande respektive krympande befolkning eller olika demografiskt betingat kostnadstryck. Därmed saknas en systematisk bedömning av i vilken utsträckning förslagen är ändamålsenliga och genomförbara under olika lokala förutsättningar.

Bedömningen av den offentligfinansiella effekten är otillräcklig

Bedömningen av den offentligfinansiella effekten i utredningen utgår från ett scenario där kommunalskattesatsen förväntas höjas i linje med den genomsnittliga utvecklingen under perioden 2015-2026, det vill säga 0,035 procentenheter per år. Ett implicit antagande i det scenariot är att kommunernas kostnadsutveckling och utvecklingen av dess skattebas under scenarioperioden kommer vara densamma som under perioden 2015-2026.

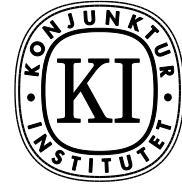
Konjunkturinstitutet bedömer dock att det inte är sannolikt givet den demografiska utvecklingen som innebär ett minskat behov av skola och förskola i närtid med minskande utgifter för kommunerna som följd, samtidigt som intäkterna förväntas vara relativt stabila som andel av BNP. För en mer rättvisande bedömning av de offentligfinansiella effekterna hade scenariot kunnat baseras på den demografiska utvecklingen och de implikationer det har för de offentliga finanserna i likhet med de beräkningar som görs i exempelvis Konjunkturinstitutets hållbarhetsrapport för de offentliga finanserna.

Missvisande hänvisningar om den demografiska utvecklingen och kostnadstrycket i kommuner och regioner

Utredningen hänvisar till Konjunkturinstitutets hållbarhetsrapport från 2024 (s.83) för att diskutera behovet av skattehöjningar. Beräkningarna i rapporten baseras på SCB:s befolkningsframskrivning från 2023. Utredningen borde i stället ha utgått från den Hållbarhetsrapport för 2025 som publicerades i februari 2025 och som fanns tillgänglig under utredningen.¹ Den baseras på SCB:s befolkningsframskrivning från 2024, i vilken en betydande revidering gjordes. Den demografiska försörjningskvoten är i Hållbarhetsrapporten från 2025 relativt stabil fram till ca 2045. Därutöver är det snarare den ekonomiska försörjningskvoten som är relevant för att ge en rättvisande bild av kommunsektorns utmaningar framöver. Den ekonomiska försörjningskvoten visar andelen icke sysselsatta i förhållande till andelen sysselsatta. Den ger därigenom en bättre bild av behovet av välfärdstjänster i relation till finansieringen av dem. Utredningens val att utgå från den demografiska försörjningskvoten och Hållbarhetsrapporten från 2024 får konsekvenser för bedömningen av kostnadsutvecklingen i kommunerna.

Konjunkturinstitutet vill också påpeka att den höjda skattekvoten som hänvisas till (s.83) inte är en följd av höjda skatter. I framskrivningarna i Hållbarhetsrapporten för 2024 antas att den genomsnittliga skattesatsen för kommuner och regioner är på samma nivå som 2024 även framöver. Att skattekvoten stiger beror i stället på att skattebasernas sammansättning förändras.

¹ Sedan dess har även en Hållbarhetsrapport för 2026 publicerats. Befolkningsframskrivningen som den utgår från är i stora drag lik den i rapporten för 2025.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Albin Kainelainen. Föredragande har varit Sebastian Escobar-Jansson. I den slutliga handläggningen av remissvaret har också Elin Ryner deltagit.

Albin Kainelainen
Generaldirektör